

ВИСНОВОК

на проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вшанування пам'яті співвітчизників, які загинули внаслідок збройної агресії Російської Федерації (реєстр. № 14144 від 23 жовтня 2025 року)

За дорученням Голови Верховної Ради України Стефанчука Р.О. Комітет з питань екологічної політики та природокористування на своєму засіданні 5 листопада 2025 року (Протокол № 247) розглянув, відповідно до предметів відання, проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вшанування пам'яті співвітчизників, які загинули внаслідок збройної агресії Російської Федерації (реєстр. № 14144 від 23 жовтня 2025 року), внесений народним депутатом України Кондратюк О.К. та іншими народними депутатами України.

Як зазначено у пояснювальній записці до законопроекту, проект Закону розроблено з метою визначення на законодавчому рівні загальнонаціональної хвилини мовчання у якості щоденного комеморативного заходу у сфері національної пам'яті.

Завдання законопроекту:

створити законодавчу основу для системного і регулярного вшанування пам'яті загиблих;

забезпечити інформування громадян органами державної влади та місцевого самоврядування, медіа;

передбачення можливості використання систем оповіщення та інформування у сфері цивільного захисту у процесі проведення відповідного комеморативного заходу;

сприяти формуванню культури пам'яті та поширенню ритуалу хвилини мовчання у громадському та корпоративному середовищі; посилити суспільну єдність та взаємну відповідальність у час війни;

запровадити нові практики пам'ятування, що сприятимуть зміцненню національної ідентичності українців.

Законопроектом пропонується доповнити Закон України «Про засади державної політики національної пам'яті Українського народу» положеннями, якими закріпити на законодавчому рівні проведення загальнонаціональної хвилини мовчання у якості важливого комеморативного заходу та визначити

окремі особливості його реалізації. Також Кодекс цивільного захисту України (далі - Кодекс) доповнюється відсилочною (бланкетною) нормою, щодо можливості використання систем оповіщення та інформування у сфері цивільного захисту у процесі проведення відповідних заходів.

Державна служба України з надзвичайних ситуацій надала низку пропозицій і зауважень до законопроекту.

Зазначається, що пунктом 1 розділу I проекту Закону запропоновано внести зміни до статті 9 Закону України «Про засади державної політики національної пам'яті Українського народу», доповнити її новою частиною та встановити, що з метою вшанування військовослужбовців і учасників добровольчих формувань, полеглих під час виконання завдань із захисту державного суверенітету та територіальної цілісності України, а також медичних працівників, поліцейських, рятувальників, журналістів, волонтерів, мирних громадян, які загинули внаслідок збройної агресії російської федерації проти України, проводиться ритуал подяки, пошани та пам'яті – загальнонаціональна хвилина мовчання.

Слід зазначити, що відповідно до частини першої статті 99 Кодексу до персоналу (кадрів) органів та підрозділів цивільного захисту належать, зокрема, особи рядового і начальницького складу, які проходять службу цивільного захисту за контрактом, та інші працівники, з якими укладається трудовий договір.

Відповідно до статті 109 Кодексу рятувальник – це особа, атестована на здатність до проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, яка призначена на посаду в аварійно-рятувальній службі для безпосередньої участі в проведенні аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, має відповідну спеціальну, фізичну, психологічну підготовку, а також підготовку з надання домедичної допомоги. Громадяни України отримують статус рятувальника на підставі рішення відповідних атестаційних органів за результатами атестації.

З огляду на зазначене використання в тексті проекту Закону лише терміна «рятувальники» звужує коло осіб та не відображає повною мірою участі всього особового складу ДСНС у виконанні завдань із захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій.

Крім того, проектом Закону запропоновано визначити, що «оголошення загальнонаціональної хвилини мовчання здійснюється через медіа (засоби масової інформації) незалежно від форми власності, системи оповіщення та інформування у сфері цивільного захисту», а також що «особливості використання систем оповіщення та інформування у сфері цивільного захисту у процесі проведення комеморативних заходів визначаються Кабінетом Міністрів України».

Також пунктом 2 розділу I проекту Закону передбачається доповнити статтю 30 Кодексу новою частиною, якою встановлюється, що «у визначених законом випадках допускається використання систем оповіщення не за функціональним призначенням, передбаченим цим Кодексом».

Варто зауважити, що система оповіщення – комплекс організаційнотехнічних заходів, апаратури і технічних засобів оповіщення, апаратури, засобів та каналів зв'язку, призначених для своєчасного доведення сигналів та інформації про виникнення надзвичайних ситуацій до центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій та населення (пункт 39 частини першої статті 2 Кодексу).

Отже, відповідно до пункту 39 частини першої статті 2 та частини першої статті 30 Кодексу системи оповіщення мають спеціальне функціональне призначення – забезпечення своєчасного доведення сигналів та інформації про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій до органів управління, сил цивільного захисту, підприємств, установ, організацій та населення. Ураховуючи, що системи оповіщення мають ключове значення для забезпечення своєчасного реагування на загрози та захисту населення в разі виникнення надзвичайних ситуацій, їх основне функціональне призначення повинно залишатися незмінним.

Також використання систем оповіщення не за їх цільовим призначенням може призвести до негативних наслідків, зокрема ризику сплутування інформаційних повідомлень із сигналами про реальну загрозу та зменшення ефективності реагування в разі виникнення надзвичайної ситуації.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України у своєму висновку до законопроекту зазначило, що у цілому не заперечує щодо можливості його прийняття. Разом з тим, з метою однозначного розуміння та належного застосування пропонованих у проекті норм на практиці, Управління вважає за доцільне:

уточнити, хто і як має дотримуватись загальнонаціональної хвилини мовчання;

визначити, на кого саме з медіа (засобів масової інформації) має поширюватися обов'язок щоденного оголошення загальнонаціональної хвилини мовчання, а також відповідальність таких медіа (засобів масової інформації) за невиконання такого обов'язку;

уточнити в абзаці 6 нової частини 2 статті 9 Закону, що на Уряд покладається повноваження визначення особливостей використання систем оповіщення та інформування у сфері цивільного захисту при оголошенні загальнонаціональної хвилини мовчання;

внести зміни до ст. 30 Кодексу цивільного захисту України, дозволивши використання систем оповіщення цивільного захисту саме для оголошення загальнонаціональної хвилини мовчання, без розширення функцій систем.

Враховуючи викладене, Комітет ухвалив висновок та прийняв рішення:

1. Рекомендувати Комітету з питань гуманітарної та інформаційної політики внести пропозицію Верховній Раді України проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вшанування пам'яті співвітчизників, які загинули внаслідок збройної агресії Російської Федерації (реєстр. № 14144 від 23 жовтня 2025 року), внесений народним депутатом України Кондратюк О.К. та іншими народними депутатами України, за результатами розгляду в першому читанні прийняти за основу.

2. Висновок направити до Комітету з питань гуманітарної та інформаційної політики.

Голова Комітету

Олег БОНДАРЕНКО

